

Muhasebe Mesleğine Yönelimde Kişiliğin Önemi: Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri Üzerinde Bir Uygulama

Yrd. Doç. Dr. Yaşar ÖZ*

Bartın Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü, yasaroz@bartin.edu.tr

Öğr. Gör. Hasan YAVUZ

Bartın Üniversitesi, Bartın MYO, Muhasebe Programı, hyavuz@bartin.edu.tr

ÖZ

Bu çalışma ile Bartın Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu, İşletme Yönetimi ve Muhasebe programlarında okuyan öğrencilerin kişilik özellikleri ile muhasebe mesleğine yönelimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu amaçla ilgili bölümlerde okuyan 139 öğrenciye anket uygulanmıştır. Öğrencilerin kişilik özelliklerini ve kişilik boyutlarını tespit edebilmek amacıyla Beş Faktör Kişilik Ölçeği kullanılmıştır. Bu test sonucunda her öğrenci için 5 faktöre göre ayrı ayrı kişilik puanları bulunmuş ve her öğrencide baskın olan kişiliğin hangisi olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin kişilik özellikleri ile muhasebe mesleğine yönelimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığını ölçmek için Ki Kare Testi ve T Testi yapılmıştır. Analizler sonucunda cinsiyete göre, muhasebe derslerindeki başarı düzeyine göre, muhasebe derslerindeki ilgi düzeyine göre muhasebe mesleğine yönelim anlamlı bir şekilde değişmektedir. Öğrencilerin eğitim gördüğü bölüm, genel not ortalamaları ve burçlarının muhasebe mesleğine yönelimlerinde anlamlı bir etkisi bulunamamıştır. Ayrıca kişilik boyutlarından Sorumluluk kişilik boyutu ve Duygusal Denge kişilik boyutları ile mesleğe yönelim arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Beş Faktör Kişilik Ölçeği, Kişilik, Muhasebe Mesleği.

Importance of Personality Towards Accounting Profession: An Application in Vocational School Students

ABSTRACT

In this study, the relationship between the personality traits and the accounting profession tendencies of the students studying at the Bartın University Vocational School, Business Management and Accounting programs was examined. For this purpose, the survey was implemented to 139 students who study at these programs. Five Factor Personality Scale was used in order to determine personal features and personality dimensions of the students. As a result of the survey, individual points were found for each student according to 5 factors, and each student's dominant personality was identified. To determine whether there was a meaningful relationship

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

Geliş (Received) : 26.12.2017

Kabul (Accepted) : 27.12.2017

Yayın (Published) : 31.12.2017

between the personality traits of the students and the accounting profession orientations, Chi Square Test and T Test were conducted. Analysis have revealed that the gender, the level of success and the level of interest in accounting courses are significant factors at orientation to the accounting profession. Students' program, general grade averages and their horoscope have no significant effect on the orientation of the accounting profession. Moreover, that was determined Conscientiousness personality dimension and Emotional Stability personality dimension were significantly effective on orientation to accounting profession.

Keywords: Five Factor Personality Scales, Personality, Accounting Profession

1. GİRİŞ

Kişilik ve meslek seçimi, hem bireyler açısından hem de işletmeler açısından büyük önem taşımaktadır. Zira bir kişi işini sevmeden işinde mutlu olamayacak, mutlu olamadığında da iş motivasyonu, verimliliği ve başarısı düşük olacaktır. Bu durum bireyin hem iş yaşamında verimsiz çalışmasına, hem de sosyal yaşantısında birçok olumsuzluğa neden olacaktır. Burada “Bireylerin kişilik özellikleri, mizaçları, huyları ve diğer demografik değişkenler ile mesleki yönelimleri arasında bir ilişki var mı?” sorusu insanın aklına gelmektedir. Eğer belli bir kişilik özelliğine sahip olanlar belli bir mesleğe yöneliyor ve bu mesleği severek yapıyor ise, bu noktada meslek seçimi konusunda kararsız olan kişilerin kişilik özellikleri tespit edilip doğru yönlendirmeler yapılabilir. Böylece yanlış meslek seçiminin hem kişiye, hem işletmeye, hem ekonomiye, hem de diğer kişilere vereceği zararlardan kurtulmuş olunur. Aynı zamanda kişiler de ilgili mesleğe olan kabiliyet ve özellikler de ortaya çıkma ve gelişme fırsatı bulacaktır. Kişilik ve meslek seçimi ile ilgili birçok farklı alanda birçok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada muhasebe mesleğine yönelim ile kişilik özellikleri ve diğer demografik faktörler arasındaki ilişki incelenmiştir. Bartın Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunda yapılan araştırmada öğrencilerin kişilik özellikleri 5 faktör kişilik testi ile tespit edilmeye çalışılmış ve muhasebe mesleğine yönelimleri incelenmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Yelboğa (2006) yaptığı çalışmada kişilik özellikleri ile iş performansı arasındaki ilişkiyi araştırmış ve analizler sonucunda benzer çalışmalarda da olduğu gibi, iş performansı ile kişilik özellikleri arasındaki bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Dinç (2008) yaptığı çalışmada Karadeniz Bölgesinde bulunan 10 Meslek Yüksek Okulu öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelimlerini araştırmış. Çalışma sonucunda son sınıf öğrencilerinin çoğunun muhasebe alanında çalışmak istediği tespit edilmiştir. Muhasebe mesleğini seçmede etkili olan faktörler belirlenmiştir. Bu faktörler şöyledir; yüksek kazanç ve

sorumluluk beklentisi, kariyer beklentisi, mesleki bilgi ve becerisi, mesleki tecrübe ile sosyal statü beklentisidir.

Özdemir (2010) yaptığı çalışmada Muhasebe programında okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları, yönelimleri ve öğrencilerin mesleğe yöneliminde etkili olan faktörleri araştırmıştır. Çalışma sonucunda etkili olan faktörleri; Prestij, Mesleki Güvence ve Mesleki Avantajlar olarak üç grupta toplamıştır.

Gökdeniz ve Merdan (2011) yaptıkları çalışmada kişilik özellikleri ve kariyer seçimi arasındaki ilişkiyi öğretmen, doktor, mali müşavir gibi farklı meslek grupları için incelemiştir. Sonuç olarak, kişilikle kariyer seçimi arasında anlamlı ilişkiler olduğu ve her bir kişiliğin kariyer seçiminde farklı boyuta önem verdiği görülmüştür.

Albez ve Bilici (2012) yaptıkları çalışmada Erzurum'daki Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümlerinde okuyan öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelimlerini araştırmışlardır. Çalışma sonucunda mezun olan öğrencilerin, %66'sının mezun olduktan sonra meslek elemanı olmak istediği ortaya çıkmıştır. Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak istemeyenlerin büyük çoğunluğu ise memur olmak istemektedir.

Demirci vd. (2015) yaptıkları çalışmada kariyerini keşfetme aşamasında olan İşletme 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin kariyer seçiminde kişilik özellikleri ve bazı diğer unsurlar arasındaki ilişkileri incelemiştir. Katılımcıların kişilik özellikleri beş faktör kişilik ölçeği ile test edilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda, muhasebecilik mesleğine yönelik kariyer seçimlerinde; bireyin ailesinin aylık ortalama geliri, not ortalaması, meslek hakkında bilgi sahibi olup olmaması, muhasebe derslerini sevip sevmemesi ve sorumluluk kişilik boyutu ile anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır.

Erduru vd. (2017) yaptıkları çalışmada Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakışını incelemiştir. Çalışma sonucunda yapılan analizler sonucunda, öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarında cinsiyet yönüyle istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olmadığı; öğrenim durumu, yaş ve mezun olunan lise değişkenleri açısından bazı önermelerde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Apan ve Ercan (2017) yaptıkları çalışmada Lisans düzeyinde öğrencilerin kişilik özellikleri ile finansal okuryazarlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Öğrencilerin kişilik özellikleri beş faktör kişilik analizi ile test edilmiş olup, analiz sonucunda “duygusal denge-dengesizlik”

boyutunun “finansal okuryazarlık” boyutu üzerinde negatif ve anlamlı bir etkisi bulunduğu, “deneyime açıklık” boyutunun ise “finansal okuryazarlık” üzerinde pozitif ve anlamlı bir etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir.

Karakaş vd. (2017) yaptıkları çalışmada kişilik özellikleri ile iş tatmini ve işe bağlılık arasındaki ilişkiyi muhasebe meslek mensupları üzerinde incelemiştir. Çalışma sonucunda kişilik özelliklerinin iş tatminini etkilemekte olduğu, iş tatmininin de mesleki bağlılığı arttırdığı tespit edilmiştir. Yani iş tatmini sağlamış olanların kişilik tiplerinin mesleki bağlılığa aracılık ettiği bulunmuştur.

Sugahara vd. (2009), Japonyada 13 farklı muhasebe okulunda eğitim gören 349 öğrenci üzerinde, sertifikalı muhasebeci olma konusunda eğilimleri etkileyen faktörleri incelemişler ve geçmişte muhasebe deneyimi olan ve muhasebe dışında ihtisaslaşmış olanların mesleğe yönelmede daha ilgisiz oldukları sonucunu bulmuşlardır.

Yine Sugahara ve Boland’ın (2006) yaptığı, muhasebe eğitimi alan ve almayan üniversite öğrencilerinin muhasebecilik mesleğine bakışlarının incelendiği çalışmada, muhasebe eğitimi almayanların muhasebe mesleğine yanlış anlama eğiliminde oldukları ve meslek elemanları üzerinden mesleği değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Germanou vd. (2009) ise etnik köken farklılıklarının ve mesleğe karşı olumlu veya olumsuz düşüncelerin mesleğe yönelimdeki etkisini araştırmış ve karşılaştırılan İngiliz ve Malay öğrenciler arasında benzer sonuçlar tespit etmiştir. Ayrıca, mesleğe karşı olumlu görüş sahibi olanların muhasebe kariyerine daha çok eğilimli olduğu da bulunmuştur.

3. MUHASEBE MESLEĞİ

Muhasebe mesleği, insanların sahip oldukları iktisadi değerleri kontrol etmek ve bu değerleri kendi faydasına uygun şekilde arttırmak düşüncesiyle ortaya çıkmıştır. Muhasebe mesleğine çözüm aradığı problemler açısından bakıldığında çok disiplinli bir meslek olarak görülebilir. Muhasebe mesleği; başta muhasebecileri, sistem analistlerini, bilgisayar programcılarını ve operatörlerini, hesap uzmanlarını kapsar. Ayrıca çözüm aradığı problemlerde matematiksel ve istatistiksel teknikler de kullanılır (Albez ve Bilici, 2012: 388).

Muhasebe Meslek Mensubu; Bir işletmede veya kurumdaki mali nitelikli işlemler ile ilgili olayları tespit eden, kaydeden, sınıflandıran, özetleyen, analiz eden, yorumlayan ve sonuçları ilgililere raporlayan, bütçeleme ve denetim amacıyla bilgi üreten, yönetim faaliyetlerini izleyen, muhasebe politikalarını oluşturan ve finansal raporları hazırlayan, muhasebe

faaliyetlerini yürüten, yönetimin ihtiyaç duyduğu genel veya özel raporları üreten, vergi ile ilgili işlemleri yürüten ve beyannameleri hazırlayan kişi olarak tanımlanır (Özyürek, 2012: 141).

Muhasebecilik mesleği oldukça eskilere dayanmasına rağmen halen değerini koruyan bir meslek dalı olarak görülebilir. Küreselleşen dünya ile birlikte rekabetin artması sonucunda işletmelerin verimli ve kârlı çalışmaları zorunluluk haline gelmiştir. İşletmeler mali durumlarını tespit edebilmek için iyi işleyen bir hesap ve denetim sistemine ihtiyaç duymaktadırlar. Bu bağlamda muhasebe mesleği toplumun ekonomik ve mali yapısının işleyişinde önemli bir yer üstlendiğinden devlet, işletmeler ve toplum açısından ayrı bir öneme sahiptir.

“13.06.1989 Tarih ve 20194 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Malî Müşavirlik ve Yeminli Malî Müşavirlik Kanunu’na göre muhasebeci mesleğini icra etmek isteyen bir kişinin; lisans eğitimini tamamladıktan sonra bulunduğu ildeki Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasında dosya açtırması ve kanunun ön gördüğü üç yıllık stajına başlamak için Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğine (TÜRMOB) bağlı olan Temel Eğitim ve Staj Merkezi (TESMER) tarafından düzenlenen staja başlama sınavında başarılı olması gerekmektedir. Bu sınavın ardından, kişinin üç yıl süreyle meslek ile ilgili pratik eğitim almak amacıyla mesleki stajını yapmak durumundadır. Kişinin mesleki yeterliliğe haiz olduğunu ispat etmek için yine TESMER tarafından yapılan yeterlilik sınavından da başarılı olarak Serbest SMMM stajı iki yıl iken bu süre yetersiz görülmüş ve 5786 sayılı kanunun 3. Maddesiyle yapılan yasa değişikliği ile staj süresi üç yıla çıkartılmıştır. On yıl SMMM olarak çalışan meslek mensupları ise alanında uzman olduğunu kanıtlayacak Yeminli Mali Müşavirlik sınavına girerek bu unvanı alabilmektedir” (Demirci vd., 2015: 25-26). Ön lisans işletme ve muhasebe öğrencilerinin daha önceden dört yıl süre ile resmi staj yaparak SMMM olabilme hakları kaldırılmıştır. Ön lisans öğrencileri ancak işletme, iktisat, kamu yönetimi ve maliye gibi bir lisans bölümünden mezun olmak ve üç yıl süre ile resmi staj yapmak şartı ile meslek elemanı olabilmektedirler.

Ekonominin ve işletmelerin gelişmesi, teknolojinin yaygınlaşması, muhasebe ve muhasebe meslek elemanına olan ihtiyacı artırmıştır. Daha önce muhasebe tamamen bir kayıt tutma işi (bookkeeping), muhasebeci de defter tutucu (bookkeeper) olarak bilinirken, günümüzde muhasebeciler, bilgi üreticisi ve yöneticisi olarak da önemli konuma gelmişlerdir. Bu anlamda

muhasabe mesleği, gerekli bilgilerin üretiminin planlanması, bilgisayar imkânları ile üretilen bilgileri işletme kararlarına destek olacak şekilde kullanma uzmanlığı olarak görülmeye başlanmıştır (Albez ve Bilici, 2012: 388). Muhasebe mesleği her zaman geçerliliği olan bir meslektir, zira işletmeler var oldukça onların mali nitelikli işlemlerini takip edecek bir muhasabe elemanına ihtiyaç duyacaktır. Küçük işletmeler daha çok bu işlemlerini bir mali müşavire yaptırırken, büyük işletmeler ise kendi bünyelerindeki muhasabe veya finans bölümlerinde yine muhasabe elemanlarını istihdam edeceklerdir. Zaman içerisinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile birlikte bazı işlemlerin şekli değişmektedir fakat yine bu işlemleri muhasabe bilgisine sahip muhasabe elemanları yerine getirecektir.

4. KİŞİLİK KAVRAMI ve BEŞ FAKTÖR KİŞİLİK ÖLÇEĞİ

McCrae ve Costa (1989), kişiliği, bireyin değişik durumlarda ortaya koyduğu davranışları açıklayan, süreklilik arz eden, kişilerarası, duygusal, motivasyonel, deneyime dayalı etkileşim tarzı olarak tanımlamıştır. Kişilik, bir insanın duyuş, düşünüş, davranış biçimlerini etkileyen etmenlerin kendine özgü görüntüsüdür. Sürekli olarak içten ve dıştan gelen uyarıcıların etkisi altında olan kişilik, bireyin biyolojik ve psikolojik, kalıtsal ve edinilmiş bütün kabiliyetlerini, güdülerini, duygularını, isteklerini, alışkanlıklarını ve bütün davranışlarını içine alır. Kısaca, kişiliğin oluşmasında insanın doğuştan gelen özellikleri ve içinde yer aldığı çevrenin etkisini birlikte görmek mümkündür. Buradan hareketle, çevrenin etkisini dikkate alarak, kişiliğin sadece bireye özgü özellikleri değil, aynı zamanda belirli ölçüde içinde yaşanılan insan topluluğunun, belirli ölçüde de tüm insanların bazı ortak özelliklerini yansıttığı sonucu çıkartılabilir (Yelboğa, 2006: 198; Doğan, 2013: 57)

Kişiliğin tanımlanmasına ve ölçülmesine yönelik olarak pek çok kuramcının farklı görüşleri bulunmaktadır. Yirminci yüzyılın ilk yarısından itibaren, kişilik özelliklerinin boyutlarını tespit etmek üzere birçok faktör analizi çalışmaları yapılmıştır. Bu analizlerde kişilik modelleri ile ilgili faktör sayılarının üç ve yedi arasında değiştiği gözlenmiştir. Goldberg (1981), sözlükteki sıfatlara dayalı olarak yaptığı çalışmada, beş güçlü faktörün öne çıktığını belirtmiş ve birçok kişilik kavramının bu beş faktör çerçevesinde kuramsal olarak organize edilebileceğini ileri sürmüştür (Yelboğa, 2006: 199). Beş faktör kişilik analizi, kişiliğin değerlendirilmesinde sıklıkla başvurulan bir yaklaşımdır. Bu model “özellik yaklaşımına” dayanmaktadır ve kişiliğin ölçülmesinde bireylerin kendilerini ve diğerlerini tanımlamada kullandıkları “sıfatlardan” yararlanılmaktadır (Doğan, 2013: 57).

Beş faktör kişilik modeli; dışadönüklük, duygusal denge, uyumluluk, deneyime açıklık ve sorumluluk boyutlarıyla tanımlanır. Bu boyutları açıklayan tipik davranışsal sıfatlar aşağıdaki gibidir (Yelboğa, 2006: 199).

a. Dışadönüklük (Extraversion): Cana yakın, enerjik, neşeli, heyecan arayan ve baskın (yüksek puan); mesafeli, sakin, içedönük, yalnızlığı tercih eden (düşük puan)

b. Deneyime Açıklık (Openness): Keşfedici, analitik düşünen, başka görüşlere açık, duyarlı (yüksek puan); geleneksel, tutucu, gerçekleri savunan, ilgisiz (düşük puan)

c. Duygusal Denge (Emotional Stability): Rahat, özgüvenli, sabırlı, eleştiriye açık, strese toleranslı (yüksek puan); endişeli, gergin, çekingen (düşük puan)

d. Uyumluluk (Agreeableness): Alçak gönüllü, iş birliğine inanan, samimi anlayışlı (yüksek puan); şüpheli, dik başlı, inatçı, rekabetçi, ihtiyatlı (düşük puan)

e. Sorumluluk (Conscientiousness): Sistemli, azimli, başarıya yönelimli, hırslı, titiz (yüksek puan); plansız, erteleyen, dikkati kolay dağılan, düzensiz (düşük puan)

Her bir aday kişilikleri ile ilgili ifadelerle ne derecede katıldığını belirtir. Daha sonra her bir kişilik boyutuna ait sorular birbirinden ayrılır ve adayın bu beş kişilik boyutuna ait puanları hesaplanır. Adayın aldığı puanların yüksek veya düşük olmasına göre kişiliği hakkında yorum yapılır. Kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla geliştirilen pek çok geçerli kişilik envanteri ya beş faktör boyutlarını ölçmekte, ya da beş faktör boyutlarıyla yüksek düzeyde ilişkili çıkmaktadır. Bugüne kadar geliştirilen kişilik özellikleri modelleri içerisinde beş faktör modelinin bu kadar geniş çapta kabul görmesinin temel sebebi, bu modelin insan kişiliğini tanımlamakta geçerli ve güvenilir olduğunun bilimsel olarak kanıtlanmış olmasıdır (Yelboğa, 2006: 200).

5. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ ve BULGULARI

Bu çalışma ile muhasebe mesleğine yönelim ile kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı ve ayrıca bazı demografik değişkenlere göre muhasebe mesleğine yönelimde anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla Bartın Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu İşletme Yönetimi programı ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında okuyan 1. ve 2. Sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Bu anketlerden yeterli bilgileri içermeyenler çıkartılarak 139 adet anket analize tabi tutulmuştur. Ankete katılanların demografik özelliklerine göre muhasebe mesleğine yönelimde anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla Ki-Kare Testi kullanılmıştır. Ayrıca muhasebe

mesleğine yönelmek isteyenlerin kişilik boyutlarına ilişkin puanları ile mesleğe yönelmek istemeyenlerin kişilik boyutlarına ilişkin puanları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı tespit etmek amacıyla da Bağımsız Örneklem T Testi yapılmıştır. Ankete katılanların kişilik özelliklerini tespit etmek amacıyla Costa ve McCrae (1985) tarafından geliştirilen tarafından geliştirilen beş faktör kişilik envanterinden yararlanılmıştır. Belirlenen araştırma hipotezleri ise aşağıdaki gibidir.

H1: Muhasebecilik mesleğine yönelim, cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

H2: Muhasebecilik mesleğine yönelim, okunan bölüme göre farklılaşmaktadır.

H3: Muhasebecilik mesleğine yönelim, genel not ortalamasına göre farklılaşmaktadır.

H4: Muhasebecilik mesleğine yönelim, muhasebe derslerindeki başarı düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H5: Muhasebecilik mesleğine yönelim, muhasebe dersine olan ilgi düzeyine göre farklılaşmaktadır.

H6: Muhasebecilik mesleğine yönelim, burçlara göre farklılaşmaktadır.

H7: Kişilik boyutu, burçlara göre farklılaşmaktadır.

H8: Muhasebecilik mesleğine yönelim, dışadönüklük kişilik boyutu açısından farklılaşmaktadır.

H9: Muhasebecilik mesleğine yönelim, uyumluluk kişilik boyutu açısından farklılaşmaktadır.

H10: Muhasebecilik mesleğine yönelim, sorumluluk kişilik boyutu açısından farklılaşmaktadır.

H11: Muhasebecilik mesleğine yönelim, duygusal denge kişilik boyutu açısından farklılaşmaktadır.

H12: Muhasebecilik mesleğine yönelim, deneyime açıklık kişilik boyutu açısından farklılaşmaktadır.

Yapılan çalışma ile ön lisans işletme yönetimi programı ile muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencileri ile ilgili demografik bilgiler toplanmış, beş faktör kişilik analizine göre öğrencilerin kişilik özellikleri tespit edilmiş, kişilik boyutlarına göre mesleğe yönelimleri

araştırılmıştır. Ayrıca bazı demografik bilgiler ile mesleğe yönelim arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı da araştırılmıştır.

Tablo 1. Kullanılan Ölçeğe Ait Güvenilirlik Değerleri

Ölçüt Boyutları	N	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı (α)
Dışadönüklük	139	8	0,778
Uyumluluk	139	9	0,652
Sorumluluk	139	9	0,739
Duygusal Denge	139	8	0,709
Deneyime Açıklık	139	10	0,783
Tüm Ölçek	139	44	0,800

Öğrencilerin kişilik boyutunu tespit etmek amacıyla kullanılan sorular için güvenilirlik katsayısı Tablo 1’de görüldüğü üzere tüm kişilik boyutları için 0,60 – 0,80 aralığında bulunmaktadır. Dolayısıyla güvenilirlik katsayısı tüm ölçek ve tüm kişilik boyutları için iyidir.

Tablo 2. Demografik Bilgiler

Demografik Değişkenler	F(Sıklık)	Yüzde(%)
Cinsiyet	Erkek	46
	Kadın	54
	Toplam	100
Okunan bölüm	Muhasebe ve Vergi Uyg.	46
	İşletme Yönetimi	54
	Toplam	100
Sınıf	1. sınıf	52,5
	2. sınıf	47,5
	Toplam	100
Genel not ortalaması	0,01-2,00 arası	30,9
	2,01-2,50 arası	27,3
	2,51-3,00 arası	27,3

	3,01-4,00 arası	20	14,4
	Toplam	139	100
Lisede muhasebe eğitimi aldı mı?	Evet	63	45,3
	Hayır	76	54,7
	Toplam	139	100

Anket Bartın Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu'nda okuyan öğrencilere uygulanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%54) İşletme Yönetimi öğrencisidir, %46'sı da Muhasebe ve Vergi uygulamaları programı öğrencisidir. Yine aynı şekilde ankete katılanlardan yarısından biraz fazlası (%54) kız öğrencilerdir, %46'sı da erkek öğrencilerdir. Ankete katılan öğrencilerin yarısından biraz fazlası (%52,5) 1. Sınıf öğrencisidir, %47,5'lük kısmı da 2. Sınıf öğrencisidir. Ankete katılan öğrencilerden genel not ortalaması 2,00-3,00 arasında (%54,6) yoğunlaşmaktadır. Lise eğitimi sırasında muhasebe dersi gören öğrencilerin oranı %45,3 tür.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Kişilik Boyutları t-Testi Analiz Sonuçları

Kişilik Boyutu	Cinsiyet	N (kişi sayısı)	Ortalama	P
Dışadönüklük	Erkek	64	3,5156	0,389
	Kadın	75	3,6367	
Uyumluluk	Erkek	64	3,6367	0,856
	Kadın	75	3,7317	
Sorumluluk	Erkek	64	3,691	,032*
	Kadın	75	4,0252	
Duygusal Denge	Erkek	64	2,8013	0,881
	Kadın	75	2,8114	
Deneyime Açıklık	Erkek	64	3,6753	0,56
	Kadın	75	3,757	

*(%5 güven aralığında anlamlıdır.)

Tablo3'e bakıldığında cinsiyete göre kişilik boyutlarından sadece sorumluluk kişilik boyutunda bir farklılık olduğu görülmektedir. Diğer kişilik boyutlarının hiçbirisinde cinsiyete göre bir farklılık bulunmazken, sorumluluk kişilik boyutunda anlamlı bir şekilde ortalama farklılaşmıştır. Yani kız öğrencilerin sorumluluk kişilik boyutundaki puanı daha yüksek çıkmış. Yani kız öğrencilerde sorumluluk duygusu erkek öğrencilerden daha fazla çıkmıştır.

Tablo 4 . Cinsiyet ve Muhasebe Mesleğine Yönelim

Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak ister misiniz?			
Cinsiyet	Evet	Hayır	Satır Toplamı
Erkek	33	31	64
	51,60%	48,40%	100,00%
Kadın	57	18	75
	76,00%	24,00%	100,00%
Toplam	90	49	139
	64,70%	35,30%	100,00%

*P=0,02 $\chi^2=9,035$

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten küçük olduğu için **H1 hipotezi kabul edilir**. Tablo4 'te görüldüğü üzere muhasebe mesleğine yönelimde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınlardan muhasebe mesleğine yönelenler, erkeklerden daha fazladır. Yani muhasebe mesleğine yönelim cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

Tablo 5 . Okunan Bölüm ve Muhasebe Mesleğine Yönelim

Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak ister misiniz?			
Okunan Bölüm	Evet	Hayır	Satır Toplamı
Muhasebe ve Vergi Uyg.	45	19	64
	70,30%	29,70%	100,00%
İşletme Yönetimi	45	30	75
	60,00%	40,00%	100,00%
Toplam	90	49	139
	64,70%	35,30%	100,00%

P=0,207 $\chi^2=1,609$

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten büyük olduğu için **H2 hipotezi reddedilir**. Tablo 5 'te görüldüğü üzere muhasebe mesleğine yönelimde okunan bölüme göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Her iki bölümde de muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak isteyenlerin oranları yüksektir. Yani muhasebe mesleğine yönelim okunan bölüme göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 6. Genel Not Ortalaması ve Muhasebe Mesleğine Yönelim

Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak ister mi?			
Genel not ortalaması	Evet	Hayır	Toplam
0,01-2,00 arası	23	20	43
	25,60%	38,80%	30,90%

2,01-2,50 arası	22	16	38
	24,40%	32,70%	27,30%
2,51-3,00 arası	33	5	38
	36,70%	10,20%	27,30%
3,01-4,00 arası	12	8	20
	13,30%	16,30%	14,40%
Toplam	90	49	139
	100,00%	100,00%	100,00%
P=0,100	$\chi^2=15,462$		

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten büyük olduğu için **H3 hipotezi reddedilir**. Tablo 6'da görüldüğü üzere muhasebe mesleğine yönelimde genel not ortalamasına göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Genel not ortalaması yükseldikçe veya düştükçe muhasebe mesleğine yönelim artmamaktadır. Yani genel not ortalamasına göre muhasebe mesleğine yönelim farklılık göstermemektedir.

Tablo 7. Muhasebe Derslerindeki Başarı Düzeyi ve Muhasebe Mesleğine Yönelim

Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak ister mi?			
Muhasebe derslerindeki başarı düzeyi	Evet	Hayır	Toplam
Çok düşük	2	3	5
	40,00%	60,00%	100,00%
Düşük	5	7	12
	41,70%	58,30%	100,00%
Orta	29	23	52
	55,80%	44,20%	100,00%
Yüksek	42	11	53
	79,20%	20,80%	100,00%
Çok yüksek	12	5	17
	70,60%	29,40%	100,00%
Toplam	90	49	139
	64,70%	35,30%	100,00%
*P=0,003	$\chi^2=11,113$		

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten küçük olduğu için **H4 hipotezi kabul edilir**. Tablo 7'de görüldüğü üzere muhasebe mesleğine yönelim, muhasebe derslerindeki başarı düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Genel anlamda muhasebe derslerine başarı düzeyi yükseldikçe muhasebe mesleğine yönelim artmaktadır. Muhasebe derslerindeki

başarı düzeyi çok düşük ve düşük olanlarda “Muhasebe ile ilgili bir iş yapmak ister misiniz?” sorusuna karşılık “hayır” cevabı verenlerin oranı yüksek çıkmış, diğerlerinde ise “evet” cevabı verenlerin oranı yüksek çıkmıştır. Sonuç olarak muhasebe mesleğine yönelim muhasebe dersindeki başarı düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 8. Muhasebe Derslerine İlgili Düzeyi ve Muhasebe Mesleğine Yönelim

Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak ister mi?			
Muhasebe derslerindeki ilgi düzeyi	Evet	Hayır	Toplam
Çok düşük	5	6	11
	45,50%	54,50%	100,00%
Düşük	2	6	8
	25,00%	75,00%	100,00%
Orta	33	27	60
	55,00%	45,00%	100,00%
Yüksek	36	7	43
	83,70%	16,30%	100,00%
Çok yüksek	14	3	17
	82,40%	17,60%	100,00%
Toplam	90	49	139
	64,70%	35,30%	100,00%

**P=0,000 $\chi^2=18,919$

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05’ten küçük olduğu için **H5 hipotezi kabul edilir**. Tablo 8’de görüldüğü üzere muhasebe mesleğine yönelim, muhasebe derslerine ilgi düzeyine göre anlamlı bir şekilde değişmektedir. Genel anlamda muhasebe derslerine ilgi düzeyi yükseldikçe muhasebe mesleğine yönelim artmaktadır. Özellikle ilgi düzeyi yüksek ve çok yüksek olanlarda mesleğe yönelim oranı %80’leri geçmektedir. Yani muhasebe mesleğine yönelim muhasebe derindeki ilgi düzeyine göre farklılık göstermektedir.

Tablo 9. Burçlar ve Muhasebe Mesleğine Yönelim

Muhasebe ile ilgili bir işte çalışmak ister mi?			
Burçlar	Evet	Hayır	Toplam

Koç	13 68,40%	6 31,60%	19 100,00%
Boğa	3 37,50%	5 62,50%	8 100,00%
İkizler	2 40,00%	3 60,00%	5 100,00%
Yengeç	12 85,70%	2 14,30%	14 100,00%
Aslan	15 68,20%	7 31,80%	22 100,00%
Başak	8 80,00%	2 20,00%	10 100,00%
Terazi	4 40,00%	6 60,00%	10 100,00%
Akrep	10 90,90%	1 9,10%	11 100,00%
Yay	5 71,40%	2 28,60%	7 100,00%
Oğlak	3 42,90%	4 57,10%	7 100,00%
Kova	7 58,30%	5 41,70%	12 100,00%
Balık	7 53,80%	6 46,20%	13 100,00%
Toplam	89 64,50%	49 35,50%	138 100,00%

P=0,568 $\chi^2=16,309$

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten büyük olduğu için **H6 hipotezi reddedilir**. Tablo 9'da görüldüğü üzere muhasebe mesleğine yönelim bazı burçlarda yüzdesel olarak fazla olsa da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sonuç olarak muhasebe mesleğine yönelim burca göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 10. Kişilik Boyutu ve Burçlar

Burç/Kişilik	Dışa Dönüklük	Uyumluluk	Sorumluluk	Duygusal Denge	Deneyime Açıklık	Toplam
Koç	4 21,10%	4 21,10%	4 21,10%	2 10,50%	5 26,30%	19 100,00%

Boğa	2	2	2	0	2	8
	25,00%	25,00%	25,00%	0,00%	25,00%	100,00%
İkizler	1	0	2	1	1	5
	20,00%	0,00%	40,00%	20,00%	20,00%	100,00%
Yengeç	4	1	4	2	3	14
	28,60%	7,10%	28,60%	14,30%	21,40%	100,00%
Aslan	6	5	8	1	2	22
	27,30%	22,70%	36,40%	4,50%	9,10%	100,00%
Başak	2	2	5	1	0	10
	20,00%	20,00%	50,00%	10,00%	0,00%	100,00%
Terazi	1	1	5	1	2	10
	10,00%	10,00%	50,00%	10,00%	20,00%	100,00%
Akrep	3	2	5	0	1	11
	27,30%	18,20%	45,50%	0,00%	9,10%	100,00%
Yay	0	4	1	0	2	7
	0,00%	57,10%	14,30%	0,00%	28,60%	100,00%
Oğlak	2	1	2	1	1	7
	28,60%	14,30%	28,60%	14,30%	14,30%	100,00%
Kova	4	1	2	0	5	12
	33,30%	8,30%	16,70%	0,00%	41,70%	100,00%
Balık	1	3	6	0	3	13
	7,70%	23,10%	46,20%	0,00%	23,10%	100,00%
Toplam	30	26	46	9	27	138
	21,70%	18,80%	33,30%	6,50%	19,60%	100,00%

P=0,773 $\chi^2=35,528$

Yapılan ki-kare testi sonucuna göre P değeri 0,05'ten büyük olduğu için **H7 hipotezi reddedilir**. Tablo 10'da görüldüğü üzere muhasebe kişilik boyutu ile burçlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yani kişilik boyutu burca göre farklılık göstermemektedir.

Tablo 11: Kişilik Boyutlarına Göre Muhasebe Meleğine Yönelim (Bağımsız Örneklem T Testi)

Kişilik Boyutu	Gruplar	N	Aritmetik Ort.	Sta.		
				Sapma	T	P
Dışadönüklük	Evet	90	3,6764	0,79828	1,925	0,056
	Hayır	49	3,4056	0,78168		
Uyumluluk	Evet	90	3,7528	0,70387	1,509	0,134

	Hayır	49	3,5689	0,65255		
Sorumluluk	Evet	90	3,9679	0,65813	2,318	0,022*
	Hayır	49	3,6939	0,68024		
Duygusal Denge	Evet	90	2,7016	0,77588	-2,072	0,04*
	Hayır	49	3	0,87287		
Deneyime Açıklık	Evet	90	3,8074	0,77084	1,951	0,053
	Hayır	49	3,5578	0,61676		

(*) %5 anlam düzeyinde.

Tablo 11’de görüldüğü gibi araştırmada elde edilen bulgulara göre dışadönüklük kişilik boyutu, uyumluluk kişilik boyutu ve deneyime açıklık kişilik boyutu, katılımcıların muhasebecilik mesleğine yönelimleri açısından düşük bir farklılık göstermektedir. Saptanan bu farklılık, yapılan **Bağımsız Örneklem T** testine göre P değeri 0,05’ten büyük olduğu için istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır. Dolayısıyla **H8, H9, H12 hipotezleri reddedilmiştir.**

Sorumluluk ve Duygusal Denge kişilik boyutları ile muhasebe mesleğine yönelim arasındaki ilişki için **Bağımsız Örneklem T** testine baktığımızda P değerinin 0,05’ten küçük olduğu görülmektedir. Yani istatistiki olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Sorumluluk ve Duygusal Denge kişilik boyutları ile muhasebe mesleğine yönelim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sorumluluk kişilik boyutunda sorumluluk duygusu (Sorumluluk puanı) fazla olanlarda mesleğe yönelim fazla olurken, Duygusal Denge kişilik boyutunda Duygusal Denge ortalama puanı düşük olanların mesleğe yöneliminin fazla olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla **H10 ve H11 hipotezleri kabul edilmiştir.**

6. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Çalışmada yapılan analizler ve testler sonucunda muhasebe mesleğine yönelimde cinsiyet, muhasebe derslerindeki başarı düzeyi ve muhasebe derslerine ilgi düzeyi etkili olmaktadır. Bu değişkenlere göre anlamlı bir şekilde mesleğe yönelimde farklılıklar bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda, muhasebe mesleğine yönelim açısından oran olarak kız öğrencilerin erkek öğrencilerden, muhasebe derslerindeki başarı düzeyi yüksek olan öğrencilerin başarı düzeyi düşük olan öğrencilerden, muhasebe derslerine ilgi düzeyi yüksek olan öğrencilerin ilgi düzeyi düşük olan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır. Ayrıca kişilik boyutları ile mesleğe yönelim arasındaki ilişkiye baktığımızda da Sorumluluk kişilik boyutu ve Duygusal Denge kişilik boyutları ile anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin Sorumluluk kişilik boyutu ve Duygusal Denge kişilik boyutundaki puanları mesleğe yönelimde anlamlı bir şekilde değişmektedir. Sorumluluk puanı yüksek olanlar yani sistemli, azimli, başarıya yönelimli,

hırslı ve titiz olanların mesleğe yönelimi daha fazla çıkmıştır. Duygusal Denge kişilik boyutunda ise düşünülenin aksine olarak, puanı nispeten daha düşük olanların yani daha endişeli, gergin ve çekingen olmaya meyilli olanların muhasebe mesleğine yönelimi daha fazla çıkmıştır. Duygusal Denge kişilik boyutu için P değeri 0,04 çıkmıştır, yani anlam düzeyi nispeten düşüktür. Anket çalışmasının kapsamı genişletilip sonuçlar tekrar analiz edildiğinde de benzer sonuçlar ortaya çıkarsa bunun nedenleri de ayrıca araştırılabilir.

Bireylerin kişilikleri doğru bir şekilde tespit edilebilirse, öğrencilerin meslek seçiminden önce veya bölüm seçiminden önce doğru yönlendirilebilir. Ayrıca mesleğini severek yapanların kişilikleri de tespit edilebilirse, ilgili kişilik özelliklerindeki kişiler de ilgili mesleğe yönlendirilebilir. Böylece insanlar kişiliklerine, mizaç ve huylarına uygun bir işe girebilir ve işini daha yüksek verimlilik ve iyi bir motivasyon ile yerine getirebilir. Böylece en değerli kaynak olan insan kaynağı israf edilmemiş olur.

Bu çalışmanın kısıtları, sadece önlisans öğrencilerini içermesi ve uygulamanın dar bir çevrede yapılmasıdır. Sonraki çalışmaların önlisans, lisans ve lisansüstü öğrencilerini de kapsayacak şekilde ve karşılaştırmalı olarak yapılması halinde daha anlamlı sonuçlar elde edilebileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Apan, M., Ercan, S. (2017). Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Finansal Okuryazarlık Üzerine Etkisinin Yol Analizi ile Belirlenmesi: Lisans Düzeyindeki İşletme Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(16), 177-202.

Albez, A., Bilici, N. (2012). Meslek Yüksekokulları muhasebe öğrencilerinin mesleğe bakışları: Atatürk Üniversitesi'nde bir araştırma. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16(3), 383-398.

Demirci, Ş. D., Erol, E., Zeren, F. (2015). Muhasebecilik Mesleğine Yönelimde Beş Faktör Kişilik Ölçeği: İşletme Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 2(1), 25-37.

Dinç, E. (2008). Meslek seçiminde etkili faktörlerin incelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı öğrencileri üzerine bir araştırma. Kocaeli Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (16)2008/2, 90-106.

- Doğan, T. (2012). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. Doğu Üniversitesi Dergisi, 14(1), 56-64.
- Erduru, İ., Deran, A., Çelik, S. (2017). Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Mesleğine Bakış Açılarının İncelenmesi: Ömer Halisdemir Üniversitesi Örneği. İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi, 5(2), 34-48.
- Germanou, E., Hassall, T., Tournas, Yanni. (2009). Students' perceptions of accounting profession: work value approach, Asian Review of Accounting, Vol. 17 Issue: 2, pp.136-148.
- Gökdeniz, İ., Merdan, E. (2011). Kişilik ile Kariyer Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(2), 23-36.
- Karakaş, A., Saban, M., Aslan, A. (2017). Muhasebe Meslek Mensuplarının Kişilik Özelliklerinin İş Tatmini ve Mesleki Bağlılıklarına Etkisi. Mali Çözüm, Kasım-Aralık 2017, 41-62.
- Özdemir, S. (2010). Ön Lisans Muhasebe Öğrencilerinin Kariyer Planlamasını Etkileyen Unsurlar: Ege Bölgesinde Bir Araştırma. MÖDAV, 2010(2), 103-121.
- Özyürek, H. (2012). Muhasebe meslek mensuplarının taşıması gereken nitelikler. Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, 4(1), 139-148.
- Satoshi, S., Hiramatsu, K., Boland, G. (2009). The factors influencing accounting school students' career intention to become a Certified Public Accountant in Japan, Asian Review of Accounting, Vol. 17 Issue: 1, pp.5-22.
- Satoshi, S., Boland G. (2006). Perceptions of the certified public accountants by accounting and non-accounting tertiary students in Japan, Asian Review of Accounting, Vol. 14 Issue: 1/2, pp.149-167.
- Yelboğa, A. (2006). Kişilik Özellikleri ve İş Performansı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. "İş, Güç" Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 8(2), 196-211.